

За загальною редакцією

*Чижмарь Катерини Іванівни — доктора юридичних наук, доцента,
директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства
юстиції України, заслуженого юриста України*

Авторський колектив

Андрєєв Андрій Васильович — кандидат юридичних наук, заступник прокурора міста Києва;

Батіг Ростислав Вікторович — кандидат юридичних наук;

Бащук Олег Романович — ад'юнкт відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ;

Безпалова Ольга Ігорівна — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування Харківського національного університету внутрішніх справ, заслужений діяч науки і техніки України;

Беспалов Олександр Олександрович — кандидат юридичних наук, суддя Шостого апеляційного адміністративного суду;

Бесчастний Віктор Миколайович — доктор юридичних наук, професор, Керівник Секретаріату Конституційного Суду України;

Боровик Андрій Володимирович — кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та правосуддя Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Степана Демянчука;

Вареник Олександр Сергійович — кандидат юридичних наук;

Волинець Владислав Володимирович — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Гаврилюк Володимир Олегович — кандидат юридичних наук;

Ганечко Олена Миколаївна — доктор юридичних наук, суддя Шостого апеляційного адміністративного суду;

Грибан Інна Олександрівна — кандидат юридичних наук, суддя Шостого апеляційного адміністративного суду;

Губанова Тамара Олексіївна — доктор юридичних наук, професор, директор фінансово-правового коледжу, заслужений юрист України;

Данилов Максим Олександрович — кандидат юридичних наук;

Данилова Мальвіна Володимирівна — доктор юридичних наук, суддя господарського суду міста Києва;

Дашутін Ігор Володимирович — доктор юридичних наук, суддя Верховного Суду;

Денега Олег Петрович — кандидат юридичних наук;

Денисенко Анатолій Петрович — доктор юридичних наук;

Джура Христина Юріївна — аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Дніпров Олексій Сергійович — доктор юридичних наук, Керівник Апарату Офісу Президента України;

Дрозд Валентина Георгіївна — доктор юридичних наук, доцент, начальник 3-го науково-дослідного відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України;

Дрозд Олексій Юрійович — доктор юридичних наук, доцент, начальник відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ;

Епель Оксана Володимирівна — кандидат юридичних наук, суддя Шостого апеляційного адміністративного суду;

Єгорова-Луценко Тетяна Петрівна — кандидат юридичних наук, начальник Головного територіального управління юстиції в Харківській області;

Журавель Валентина Іванівна — доктор юридичних наук, суддя Верховного Суду;

Журавльов Дмитро Володимирович — доктор юридичних наук, професор, перший заступник директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України, заслужений юрист України;

Журавльова Зоря Владленівна — кандидат юридичних наук, приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу;

Іншин Микола Іванович — доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заслужений юрист України;

Карпушова Олена Віталіївна — кандидат юридичних наук, суддя Шостого апеляційного адміністративного суду;

Касмінін Олександр Володимирович — кандидат юридичних наук, суддя Конституційного Суду України;

Козін Сергій Миколайович — кандидат юридичних наук, асистент кафедри теорії та історії держави і права Національного університету біоресурсів і природокористування України;

Коротких Андрій Юрійович — кандидат юридичних наук, суддя Шостого апеляційного адміністративного суду;

Кузьменко Володимир Володимирович — кандидат юридичних наук, суддя Шостого апеляційного адміністративного суду;

Лошицький Михайло Васильович — доктор юридичних наук, професор, директор Науково-дослідного інституту публічного права;

Марцеляк Олег Володимирович — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заслужений юрист України;

Мацюк Володимир Ярославович — доктор юридичних наук, перший заступник начальника Головного оперативного управління Державної фіскальної служби України, заслужений юрист України;

Могілевський Леонід Володимирович — доктор юридичних наук, професор, проректор Харківського національного університету внутрішніх справ;

Монаснко Антон Олексійович — доктор юридичних наук, професор, керівник Центру дослідження проблем адміністративної юстиції Київського регіонального центру Національної академії правових наук України, заслужений юрист України;

Москаленко Олена Вячеславівна — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Небитова Наталія Юріївна — ад'юнкт відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ;

Онщенко Наталія Миколаївна — доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В. М. Корецького, заслужений юрист України;

Павліченко Володимир Миколайович — доктор юридичних наук, старший оперуповноважений управління СБ України в Харківській області;

Падалка Антоніна Олександрівна — доктор юридичних наук, асистент кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Падалка Роман Олегович — кандидат юридичних наук, приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу;

Пікуль Володимир Павлович — кандидат юридичних наук, суддя Полтавського Апеляційного суду;

Платонова Ганна Валеріївна — кандидат юридичних наук, адвокат;

Рибак Наталія Василівна — кандидат юридичних наук;

Сіроха Дмитро Ігорович — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Скакун Ірина Володимирівна — аспірант відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ;

Чернега Роман Тарасович — кандидат юридичних наук, заслужений юрист України;

Чижмарь Катерина Іванівна — доктор юридичних наук, доцент, директор Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України, заслужений юрист України;

Чижмарь Юрій Васильович — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності ВЗО Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»;

Шубіна Наталія Миколаївна — ад'юнкт відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ.

ВСТУП

Пропонований збірник законодавства України містить науково-практичні коментарі до Законів України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про протидію торгівлі людьми». Також у склад збірника входить докладний аналіз законодавства щодо запобігання та протидії булінгу. Цей термін має вдалий український відповідник — цькування, законодавець навіть використав його у нормативному акті.

Також пропонуємо до відома інше профільне законодавство щодо дотримання прав людини і основних свобод, найновішу судову практику з правовідносин, що виникають внаслідок правозастосування приписів коментованого законодавства.

Усі нормативні акти подані у редакції станом на кінець 2019 року.

Це видання розраховане на практикуючих правників, адвокатів, працівників правоохоронних органів, службових осіб органів влади та місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного і приватного права, працівників і представників профспілок, правозахисників, студентів та викладачів юридичних факультетів, а також на широкий загаль зацікавлених і вдумливих читачів — права і основні свободи людини, їх захист є справою кожного.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ КОМЕНТАРІ ДО ОСНОВНИХ ЗАКОНІВ	8
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».....	8
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про запобігання та протидію домашньому насильству»	28
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про протидію торгівлі людьми».....	120
РОЗДІЛ 2. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ	164
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)».....	164
РОЗДІЛ 3. СУДОВА ПРАКТИКА У СПРАВАХ З ПРАВ ЛЮДИНИ	179
1. СУДОВА ПРАКТИКА ЄСПЛ ЩОДО ДИСКРИМІНАЦІЇ.....	179
2. РІШЕННЯ СУДІВ УКРАЇНИ ЩОДО ДИСКРИМІНАЦІЇ	276
3. РІШЕННЯ СУДІВ УКРАЇНИ ЩОДО ДОМАШНЬОГО НАСИЛЛЯ	310
4. РІШЕННЯ ЄСПЛ ЩОДО ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ.....	356
5. РІШЕННЯ СУДІВ УКРАЇНИ ЩОДО ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	377
6. СУДОВІ РІШЕННЯ У СПРАВАХ ЩОДО БУЛІНГУ	446
РОЗДІЛ 4. ІНШЕ ПРОФІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ	469
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про соціальні послуги»	469
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю».....	515
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»	531
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні».....	545
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю»	587
РОЗПОРЯДЖЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року» від 10 жовтня 2018 р. № 728-р.....	602

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» від 22 серпня 2018 р. № 658	610
ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі» від 20 березня 2019 р. № 234.....	639
НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ «Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України» 25.02.2019 № 124.....	659
ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми» від 22 серпня 2012 р. № 783	668
ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про затвердження Порядку повернення до України позбавлених батьківського піклування дітей, які є громадянами України» від 23 квітня 2003 р. № 569	675
ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про затвердження Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року» від 24 лютого 2016 р. № 111	679
РОЗДІЛ 5. МІЖНАРОДНІ НОРМАТИВНІ АКТИ	684
КОНВЕНЦІЯ про права дитини.....	684
КОНВЕНЦІЯ про захист прав людини і основоположних свобод.....	708
КОНВЕНЦІЯ про права осіб з інвалідністю.....	729
МІЖНАРОДНА конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.....	762
КОНВЕНЦІЯ Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми.....	779